נוירופידבק וטיפול תרופתי כהתערבות טיפולית ב-ADHD: מחקר הכולל ניסוי מבוקר עם הקצאה רנדומלית, ובחינת ההשפעות הטיפוליות עד חצי שנה מתום הטיפול.

המאמר המקורי:

Neurofeedback and standard pharmacological intervention in ADHD: A randomized controlled trial with six-month follow-up

Meisela, V., Serveraa, M., Garcia-Bandaa, G., Cardoa, E., Moreno, I., *Biological Psychology*, Apr 2013

הרקע למחקר:

במחקר זה שבוצע על ידי קבוצת חוקרים מספרד, הוערכה יעילות טיפולי נוירופידבק בהשוואה ליעילות בטיפול תרופתי ל- ADHD.

להבדיל ממחקרים רבים בעבר שבהם לא הייתה הקפדה על רנדומיזציה בהשמה לקבוצות הטיפול השונות, מחקר מבוקר זה בוצע עם רנדומיזציה של נבדקים. לדוגמא, המחקר הידוע וגדול ההיקף של מונסטרה ב- 2002, כלל השוואה בין קבוצת טיפול בנוירופידבק לבין טיפול תרופתי, אולם ההקצאה בו לקבוצות הטיפול השונות לא הייתה רנדומלית.

מחקר אחר (Duric, Assmus ואחרים (2012), היווה מחקר מבוקר עם הקצאה רנדומלית של 91 ילדים ומתבגרים עם ADHD לשלוש קבוצות טיפול- הראשונה טופלה בנוירופידבק, השנייה בתרופות והשלישית בתרופות יחד עם נוירופידבק. מחקר זה לא הכליל הערכות מורים ובחן את השיפור במועד בודד, שבוע אחרי סיום הטיפול. על רקע זה בוצע המחקר המובא להלן, תוך שהוא מוסיף שתי תוספות חשובות: האחת- הערכות השפעה מתמשכת מאוחרות יותר בסיום הטיפול, והשנייה, חשובה לא פחות- הכללת הערכות מורים.

הליך:

בשלב ראשוני נערך ניפוי של הנבדקים אשר בסופו הוכללו 23 ילדים עם ADHD בגילאי 7-14. הניפוי התבצע על ידי בחינת מדדים של קשב וריכוז בשימוש בשאלונים המלמדים על חומרת הליקוי בפרמטרי קשב וריכוז, בסך הכל נופו בשלב הראשוני בעלי סימפטומים קלים של ADHD, ונשארו בין 10-20% הגבוהים בסולם ה- ADHD לפי השאלונים. מתוך 23 הילדים שהוכללו בניסוי: 12 עברו 40 טיפולי נוירופידבק סטנדרטיים שכללו אימון תטא/בתא למשך 24 דקות, פעמיים בשבוע. החלק האחר שכלל 11 ילדים, קיבל טיפול תרופתי בסטימולנטים (מתילפנידאט) למשך 5 חודשים ועוד חצי שנה להערכות הניסוי המאוחרות.

הערכת השיפור במדדי התפקוד התבצעה בשימוש בשאלוני התנהגות קליניים (ADHD-RS ו- ODD-RS מבוססי DSM 4). בנוסף לשאלוני התנהגות אלה שמילאו ההורים והמורה, המספקים מדד לחומרת הפרעת הקשב והריכוז ולקיומה של הפרעת התנגדות ODD, הוכללו בנוסף גם הערכות דידקטיות שמילאו המורים, שכללו יכולות קריאה, כתיבה, הבנת הנקרא, חשבון והבעה בכתב.

שאלוני ההערכה מולאו לפני הטיפול (למעשה לפני ההשמה לקבוצות הטיפול), ומיד בסיומו, ובנוסף שוב חודשיים וכן חצי שנה מתום הטיפול. בקבוצת הטיפול התרופתי כל הנבדקים המשיכו בטיפול התרופתי עד להערכה האחרונה, ואילו בקבוצת הנוירופידבק חלק החלו בהדרגה ליטול ריטלין בסיום טיפולי הנוירופידבק (וזאת רק החל מחודשיים מתום טיפולי הנוירופידבק- למעט שניים שנופו).

תוצאות:

בשתי קבוצות הניסוי, השאלונים שמילאו ההורים והמורים העידו על שיפור משמעותי ודומה במדדים של קשב וריכוז. לא נמצא הבדל מובהק בשיפור בין הקבוצות באף אחד מהמדדים בשאלונים שהועברו. יחד עם זאת, נמצא שיפור במדדים אקדמיים הקשורים ללמידה בכיתה וזאת בקבוצת הילדים שטופלו בנוירופידבק בלבד- ולא בתרופות. בנוסף, מעניין לציין שרגישות גבוהה יותר לשיפור במדדים נמצאה בקרב האימהות ופחות בקרב האבות.

השוואה בין לפני הטיפול לבין מיד בסיומו:

בקרב קבוצת הנוירופידבק האימהות דווחו על שיפור גדול, בעיקר בסימפטומים של קשב, ופחות במדדים של היפראקטיביות / אימפולסיביות. במדדי ODD לא ניכר שיפור. בקרב הערכות המורים דווח אמנם שיפור קטן במדדי הקשב והריכוז, אולם במקביל המורים דווחו על שיפור גדול ומשמעותי ברוב המדדים הלימודיים- ובמיוחד בקריאה, כתיבה והבנת הנקרא. (בחשבון והבעה בע"פ לא ניכר שיפור).

בקבוצת הטיפול התרופתי ניכר שיפור משמעותי במדדי הקשב וריכוז לפי דווחי האימהות והמורים. בנוסף, המורים דווחו גם על ירידה משמעותית בהיפראקטיביות ובאימפולסיביות, וכן על ירידה בדפוס ההתנהגות המתנגדת (מדדי ODD). לעומת זאת, באף אחד מהמדדים הלימודיים לא ניכר שיפור מובהק!

חשוב להדגיש כי בבדיקה נמצא שלא היה הבדל משמעותי בין הקבוצות במדדים דמוגרפיים שונים או בסוג ה-ADHD, וגם לא הבדל משמעותי ב- IQ הממוצע הנמדד בין קבוצות הטיפול.

לבירור פרטים וקביעת פגישת יעוץ ראשונית, צרו קשר טלפוני או במייל:

08-6441470

avi@mikshav.co.il

תיאום טלפוני - ימים ג-ה 20-21 ובנוסף בימים שני וחמישי בין 10 ל- 12 בבוקר.

מקשב

מכון פסיכולוגי לאבחון ולטיפול בהפרעות קשב וריכוז באמצעות נוירופידבק

במכון מקשב מתבצעים אבחונים ADHD) וטיפולים בהפרעות קשב וריכוז לסוגיו), לקויות למידה, ועוד. הטיפול מתבצע בשיטה מבוססת טכנולוגיה מתקדמת הנקראת נוירופידבק.

מקשב © 2013. כל הזכויות שמורות | לקבלת היתר לשימוש בתכני מחקרים המופיעים באתר, למטרות לימוד בלבד, יש לפנות למייל למעלה
כל העתקה ו/או שימוש לצורך מסחרי או שלא למטרות לימודיות, אסורים בהחלט |

מדידת השפעות מתמשכות של הטיפול:

במדידת ההשפעה הטיפולית אחרי חודשיים וחצי מסיום טיפולי הנוירופידבק (כאשר בקבוצת הריטלין 50% מהנבדקים ממשיכים בטיפול התרופתי), הן מדדי הקשב והן מדדי ההיפראקטיביות / אימפולסיביות עדיין הצביעו על שיפור, כפי שדווחו האימהות והמורים (האבות שוב כמעט ואינם מבחינים בשיפור). כן דווח בקבוצת הנוירופידבק על שיפור במדדי ODD, בעיקר בתום חודשיים, אך גם חצי שנה מתום הטיפול- על ידי אימהות ומורים. ובקרב הקבוצה שטופלה תרופתית גם בקרב דווחי האבות. בנוסף, דווחו המורים על שיפור בכתיבה והישגים במתמטיקה גם אחרי חצי שנה מתום הטיפול בנוירופידבק, ושיפור קל יותר בהבנת הנקרא. לעומת זאת הישגים לימודיים לא השתפרו בעקבות הטיפול התרופתי.

בהשוואה בין קבוצות הטיפול, השיפור במדדים השונים שנבדקו היה דומה מאוד, למעט שיפור במדדי הקשב שדווחו המורים והאבות; שיפור שהיה משמעותי יותר בקרב הקבוצה שטופלה תרופתית, וכן לגבי ההישגים במתמטיקה בקבוצת הריטלין. עם זאת לאחר חצי שנה לא נמצא כבר שום הבדל בין הקבוצות, אולם יש לסייג שחלק מהילדים שטופלו בנוירופידבק החלו בטיפול תרופתי ולכן אין מסקנה מוצקה לשווי ביעילות הטיפולית בין השיטות כעבור חצי שנה.

בתום חצי שנה מסיום הטיפול, לא התגלה הבדל בין הילדים שטופלו קודם לכן בנוירופידבק לבין הילדים שהמשיכו בטיפול התרופתי. יש לסייג שבסיום טיפולי הנוירופידבק חלק מהילדים החלו בהדרגה לקחת ריטלין (דבר שלא ניתן כמובן למנוע מסיבות אתיות), אולם כשניפו החוקרים שני ילדים אלה שקיבלו ריטלין בבדיקה אחרי חודשיים- קיבלו החוקרים תוצאות דומות. כמו כן, דבר זה מעיד שההורים היו מרוצים מהטיפול בנוירופידבק שכן 83% מהם לא החלו לתת ריטלין לילדים שטופלו בנוירופידבק, בתום חודשיים מסיום הטיפולים.

דיון וסיכום:

החוקרים מתארים שיפור משמעותי יותר כשבוחנים אספקטים התנהגותיים, בקרב קבוצת הטיפול התרופתי, ומיד בסיום הטיפול. אולם, **כאשר בוחנים את האפקט הטיפולי אחרי חודשיים, ואחרי חצי שנה מתום טיפולי הנוירופידבק- מתברר שההשפעות בין הטיפולים דומות, ולעיתים אף הנוירופידבק התגלה כמשמעותי יותר מהטיפול התרופתי, בעיקר חודשיים מסיום הטיפול.**

החוקרים מסכמים ששתי שיטות הטיפול- הן התרופתי והן הנוירופידבק, הראו שיפור הן בתפקוד בבית והן בתפקוד בבית הספר, והנוירופידבק יכול לשמש כטיפול משלים לטיפול התרופתי ב- ADHD.

הממצאים מספקים ראיות חדשות לגבי יעילות הטיפול בנוירופידבק בהפרעות קשב וריכוז, ותורמים להגדלת הרפרטואר של התערבויות לא-תרופתיות לטיפול ב- ADHD.

החוקרים מוסיפים וטוענים כי למיטב ידיעתם, זהו המחקר המבוקר הראשון שבוצע עם רנדומיזציה של נבדקים, אשר מראה השפעה ארוכת טווח של חצי שנה בטיפול בהפרעות קשב וריכוז בשימוש בנוירופידבק, ומשווה בין השפעת טיפולי הנוירופידבק לבין טיפול תרופתי.

המחקר מצטרף לשורה של מחקרים נוספים, אשר המעידים על השפעה מיטיבה מתמשכת של טיפולי נוירופידבק להפרעות קשב וריכוז. כמו לדוגמא המחקר של Gani, Birbaumer, & Strehl, (2008) שהדגים שיפור לאחר שנתיים מסיום הטיפול.

(ערך: אבי רבינוביץ', מקשב, יוני 2013. www.mikshav.co.il)

לבירור פרטים וקביעת פגישת יעוץ ראשונית, צרו קשר טלפוני או במייל:
08-6441470
תיאום טלפוני - ימים ג-ה 20-21 ובנוסף בימים שני וחמישי בין 10 ל- 12 בבוקר.
avi@mikshav.co.il
מקשב
מכון פסיכולוגי לאבחון ולטיפול בהפרעות קשב וריכוז באמצעות נוירופידבק
במכון מקשב מתבצעים אבחונים (ADHD) וטיפולים בהפרעות קשב וריכוז לסוגיו), לקויות למידה, ועוד. הטיפול מתבצע בשיטה מבוססת טכנולוגיה מתקדמת הנקראת נוירופידבק.

מקשב © 2013. כל הזכויות שמורות | לקבלת היתר לשימוש בתכני מחקרים המופיעים באתר, למטרות לימוד בלבד, יש לפנות למייל למעלה | כל העתקה ו/או שימוש לצורך מסחרי או שלא למטרות לימודיות, אסורים בהחלט.